

Saavutettavuusopas

Harrastamisen Suomen malli Rovaniemellä

Saavutettavuusopas 2024

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
2 Saavutettavuuden näkökulmat	2
2.1 Saavutettavuuden kaava	3
2.2 Osallisuuden menetelmiä	4
2.3 Esteettömyys	5
2.4 Turvallisemman tilan periaatteet	6
3 Saavutettavuuden askeleet osallistujan näkökulmasta	7
4 Fyysinen saavutettavuus	8
4.1 Tiedollinen saavutettavuus	10
4.2 Viestinnällinen saavutettavuus	11
5 Sosiaalinen saavutettavuus	12
5.1 Kiusaamisen puuttumisen malli harrastustoiminnassa	14
5.2 Nuorisotyön ammattieettiset ohjeet	15
6 Psyykkinen saavutettavuus	17
6.1 Asenteellinen saavutettavuus	19
7 Etsivä harrastustoiminta	20
Lähteet	21

1 Johdanto

Saavutettavuusopas on laadittu osana Rovaniemen Harrastamisen Suomen mallin hanketta. Tavoitteena on madaltaa harrastamisen esteitä ja edistää lasten ja nuorten harrastusten saavutettavuutta. Oppaaseen on koottu tiivistä ja käytännönläheisesti tietoa saavutettavuuden näkökulmista ja konkreettisista keinoista edistää saavutettavuutta harrastustoiminnassa.

Oppaan tavoitteena on tukea harrastustoiminnan järjestäjiä saavutettavuuden kehittämisessä sekä Harrastamisen Suomen mallissa että muussa Rovaniemen alueen harrastustoiminnassa.

**Mitkä arvot ohjaavat
sinun toimintaasi?**

Harrastamisen Suomen mallin tavoitteet Rovaniemellä

Harrastamisen Suomen malli on Rovaniemellä kaupungin koulu-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluiden yhteinen kehittämishanke, jonka tavoitteena on tarjota 1.-9. luokkalaisille mahdollisuus osallistua toiveisiin perustuvaan ja maksuttomaan harrastustoimintaan koulupäivän yhteydessä.

Toiminnan tavoitteena on kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen, yhteisöllisyyden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Kilpailullisuuden sijaan toiminnassa korostuvat luovuus, liikkumisen ilo, mielekäs vapaa-aika, uuden oppiminen ja yhdessä tekeminen.

2 Saavutettavuuden näkökulmat

Harrastustoiminnan saavutettavuuden fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen näkökulma tulee huomioida harrastustoiminnan suunnittelussa ja ohjauksessa. Käytännössä tavoitteena on purkaa harrastamisen esteitä hyvällä suunnittelulla ja eri näkökulmien huomioimisella, sekä vahvistaa osallistujien valmiuksia toimia aktiivisina toimijoina ryhmässä.

Harrastustoiminnan saavutettavuuden näkökulmien sekä tekijöiden huomiointi edellyttää toimivaa yhteistyötä verkoston toimijoiden välillä. Toiminnan saavutettavuus näkyy osallistujille yksittäisinä käytännön tekoina, jotka lopulta muodostavat kokonaiskäsityksen järjestettävästä harrastuksesta. Vaikka saavutettavuutta kehitetään taustalla tapahtuvilla prosesseilla harrastustoiminnan suunnittelu- ja koordinoituvaiheessa, ei saavutettavuuden edistäminen jää vain taustatyöhön. Huomiota tulee kiinnittää osallistujalle välittyviin tunteisiin, asenteisiin sekä tasapuolisuuden kokemuksiin.

Kuva 1. Saavutettavuuden (esteettömyyden) näkökulmia

2.1 Saavutettavuuden kaava

Osallisuus ja esteettömyys saavutettavuuden yhtälössä

Saavutettavuus voidaan nähdä ketjuna, jossa huomio kiinnitetään harrastuksen osallistujan prosessiin ja näkökulmaan. Lapsen tai nuoren näkökulmasta nämä saavutettavuuteen vaikuttavat tekijät ovat käytännönläheisiä jo siitä lähtien, välittykö esimerkiksi mainoksesta tai infokirjeestä tervetullut olo. (Kiri 2021, 3.) Saavutettavuus koostuu osallisuudesta ja esteettömyydestä.

Osallisuudella tarkoitetaan lasten ja nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa elinympäristöönsä sekä mahdollisuutta olla osana yhteisöä. Esteettömyydellä taas tarkoitetaan osallistujien kannalta erilaisten tarpeiden huomiointia fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta näkökulmasta. (Kurppa, 2022; Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos, 2022.)

Osallisuus näkyy esimerkiksi siinä, että lapset ja nuoret saavat vaikuttaa koulunsa harrastustarjontaan harrastustoiveita kartoittavien kyselyiden kautta ja harrastuksen kautta on mahdollisuus olla osana ryhmää. Käytännön harrastustoiminnassa osallisuutta on osallistujien äänen kuuluminen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä aktiivinen toimijuus ryhmässä. Esteettömyyttä luo esimerkiksi turvallisen tilan periaatteiden noudattaminen toiminnassa sekä syrjimätön, selkeä, ikätason huomioiva ja ymmärrettävä kielenkäyttö viestinnässä.

2.2 Osallisuuden menetelmiä

Vapaamuotoisen toiminnan mahdollistaminen

Kyselyt

Palautteen kerääminen ja hyödyntäminen toiminnan toteutuksessa

Osallistujien mielenkiinnonkohteiden kartoittaminen

Keskustelukortit

Anonyymit palauteboksit

Tunnelminen ja toiveiden kartoitus harrastuskerran päätteeksi

Kohderyhmän toiveiden kartoittaminen ennen harrastuksen käynnistämistä

Sanapilvet

Osallistujat apuohjaajina

Toiminnan yhteinen ideointi

Mielipidejanat

Osallistujien jututtaminen ja avoimen keskustelukulttuurin edistäminen

Yhteystiedot helposti löydettävissä

Ideointipajat

2.3 Esteettömyys

Esteettömyys tarkoittaa osallistujien kannalta erilaisten tarpeiden huomiointia fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta näkökulmasta. (Kurppa, 2022; Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, 2022.) Esteettömyys käsitteenä tuo helposti mieleen lähinnä fyysisen esteettömyyden puolen, mutta termillä tarkoitetaan myös psyykkistä sekä sosiaalista esteettömyyttä. Psyykkisen esteettömyyden voidaan ajatella olevan harrastustoiminnassa yksinkertaisimmillaan osallistujalle välittyvä tervetullut olo tulla mukaan. Sosiaalista esteettömyyttä luo esimerkiksi turvallisen tilan periaatteiden toteutuminen toiminnassa. Saavutettavuuden ja esteettömyyden erottaa ajatus siitä, että saavutettavuuden yhteydessä puhutaan niin sanotusta aineettomasta toimintaympäristöstä (Invalidiliitto 2023).

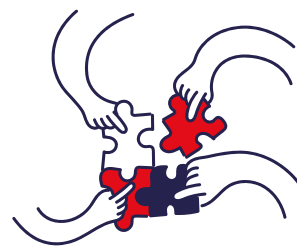
Mitä esteitä järjestämässäsi harrastustoiminnassa saattaa olla osallistujan näkökulmasta?

2.4 Turvallisemman tilan periaatteet

Yhdenvertaisuus

Jokainen on tervetullut sellaisena kuin on, vältetään oletuksia ja yleistyksiä. Jokaisella on oikeus osallistua yhdenvertaisesti.

Puuttuminen

Puututaan epäasialliseen käyttäytymiseen, kiusaamiseen ja syrjimiseen. Puhutaan toisesta mukavasti ja toisen rajoja kunnioittaen.

Kunnioitus

Kunnioitetaan toisen koskemattomuutta ja henkilökohtaista tilaa.

Kuuntelu

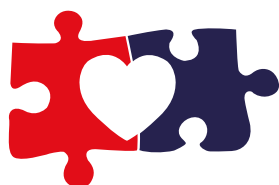
Kunnioitetaan toisen mielipiteitä ja annetaan puheenvuoroa.

Oppiminen

Virheitä sattuu. Kysytään, kuunnellaan, vastataan rakentavasti ja reilusti sekä otetaan opiksi.

Vastuu

Pyydetään anteeksi, jos on tahallaan tai tahattomasti loukannut toista.

3 Saavutettavuuden askeleet osallistujan näkökulmasta

Saavutettavuuden askeliin on koottu saavutettavuuteen liittyviä ajatuksia, joita osallistuja voi pohtia harrastukseen osallistumisen eri vaiheissa.

Miten pääsen kotiin ja koska tavataan seuraavan kerran?

10

Kuunnellaanko toiveitani ja mielipiteitäni?

9

Kohdellaanko minua reilusti ja huomioidaan tasapuolisesti?

8

Mihin voin jättää ulkovaatteet, voinko syödä välipalaa ja löydäkö vessan?

6

Otetaanko minut ryhmään mukaan?

7

Tiedän, miten ilmoittautua

4

Koen olevani tervetullut mukaan

2

Missä tavataan ensimmäisen kerran?

5

Ymmärrän harrastuksen kuvauksesta selkeästi, milloin, mitä ja missä tapahtuu

3

Infomateriaali on sellaisella kielellä, mitä ikäiseni ymmärtää

1

4 Fyysinen saavutettavuus

Kuinka fyysisen saavutettavuus huomioidaan Harrastamisen Suomen mallissa Rovaniemellä?

Harrastamisen Suomen mallissa Rovaniemellä fyysistä saavutettavuutta edesautetaan huomioimalla toiminta-alueen pitkät välimatkat, osallistujien erityisen tuen tarpeet sekä viestinnän saavutettavuus. Pitkät välimatkat vaativat joustoa sekä kouluilta että harrastusten järjestäjiltä. Hankkeen periaatteiden mukaan harrastustoiminta sijoittuu välittömästi koulupäivän yhteyteen, joka omalta osaltaan vähentää osallistujien kuljetustarvetta. Kuljetustarvetta vähentää myös harrastusten järjestäminen koulun tiloissa tai koulun välittömässä läheisyydessä.

Koulukuljetuksessa kulkeville oppilaille pyritään myös järjestämään koulukuljetukset harrastusten jälkeen hyödyntäen jo olemassa olevia liikenneyhteyksiä. Etäisyyksistä aiheutuvia harrastuksiin osallistumisen esteitä vähennetään myös maksamalla harrastusten järjestäjille matkakorvauksia. Matkakorvausten avulla pyritään varmistamaan harrastusmahdollisuuksien jakautuminen alueellisesti tasapuolisesti.

Harrastusmahdollisuuksien saavutettavuutta on edistetty myös monimuotoisilla harrastusmalleilla. Esimerkiksi vuonna 2021 käynnistetty peliohjelmointiharrastus järjestettiin hybridimallina harrastuksen järjestäjän sekä nuoriso-ohjaajan yhteistyönä. Hybridimallissa harrastuksen järjestäjä ohjeisti osallistujia etäyhteyden välityksellä nuoriso-ohjaajan ohjatessa ryhmää koululla. Osaksi etätoteutuksena järjestetty harrastus nähtiin mahdollisuutena kehittää harrastusten saavutettavuutta taajama-alueen ulkopuolella sijaitseville kouluille.

Viestinnän saavutettavuudessa huomioidaan viestinnän ymmärrettävyyden lisäksi asiakirjan saavutettavuus sekä tiedon saatavuus (Suomen Olympiakomitea 2022, 8). Viestinnän saavutettavuus huomioidaan Rovaniemen mallissa myös kääntämällä ilmoittautumisjärjestelmä sekä ohjeistukset englanniksi. Kielimuurin madaltamiseksi ohjeistuksia sekä harrastusryhmien kuvauksia on käännetty eri kielille tarpeen mukaan. Tiedon saavutettavuutta tuetaan hyödyntämällä useita eri viestintäkanavia, jotta tiedotteet saavuttaisivat kohderyhmänsä sekä heidän huoltajansa. Tiedon löytymisen helpottamiseksi Harrastamisen Suomen mallin harrastusmahdollisuudet sekä koulukohtaiset harrastuslukujärjestykset löytyvät koottuna Rovaniemen harrastuskalenterista.

4 Fyysinen saavutettavuus

Mitä minun tulisi huomioida, kun suunnittelen fyysisesti saavutettavaa harrastustoimintaa?

- Millaiset liikenneyhteydet harrastuspaikalle on?
 - Onko harrastuspaikalle mahdollista saapua julkisella liikenteellä?
 - Sijaitseeko harrastuspaikka kaukana kohderyhmän asuinalueesta?
 - Voisinko mahdollisesti ohjeistaa, kuinka harrastuspaikalle on mahdollista saapua?
- Onko esteettömyys huomioitu toimipisteellä?
 - Onko toimitila rakenteellisesti esteetön?
 - Onko toimipisteellä sekä kulkureiteillä riittävä valaistus?
 - Onko mahdolliset esteet kulkureiteillä selkeästi merkitty?
 - Millainen akustiikka toimipisteellä on?
 - Onko tilassa puhdas sisäilma?
 - Ohjeistetaanko kävijöitä välttämään voimakkaita tuoksuja/hajuvesiä?
- Onko paikalle helppo löytää?
 - Onko verkkosivuilla näkyvissä selkeästi toimipisteen osoite ja mahdollisesti karttakuva?
 - Voisinko laatia videon toimipisteelle saapumisesta?
 - Onko viestinnässä ilmoitettu selkeästi sisäänkäynti?
 - Onko toimipisteessä selkeät opasteet?
- Millaisella viestinnällä harrastuksesta on tiedotettu ja löytääkö tieto perille?
 - Onko yhteyshenkilöiden yhteystiedot helposti löydettävissä, mikäli osallistuja ei löydä paikalle?
 - Onko kokoontumispaikka ilmoitettu?
 - Ovatko tiedot ajan tasalla?
- Miten erityisen tuen tarve on huomioitu sekä osallistuminen mahdollistettu?

Fyysisen saavutettavuuden huomiointi madaltaa osallistumisen kynnystä ja edistää psyykkistä saavutettavuutta!

4.1 Tiedollinen saavutettavuus

Infokirjeen sisältö

- Kuka on ohjaajana ja kenen järjestämä harrastus on (seuran/yhdistyksen tmv. nimi)
- Missä kokoonnutaan ensimmäisellä kerralla, ja missä tilassa harrastus järjestetään
- Selkeät säännöt siihen, että jos osallistuja ei pääse paikalle tai mikäli hän vaikkapa keskeyttää harrastuksen, on huoltajalla velvollisuus ilmoittaa siitä ohjaajalle
- Ohjaajan yhteystiedot! Tämä on tärkeää, sillä huolen ilmaantuessa huoltajalla tulee olla ohjaajan yhteystiedot helposti saatavilla.

4.2 Viestinnällinen saavutettavuus

Infomateriaalissa ja mainonnassa huomioitavaa

- ✓ Elementtien ja tekstin erottuminen taustasta riittävällä tasolla, sekä riittävä kirjainten ja rivien välitys.

(riittävä kontrasti ja tasainen tausta)

Helpompi lukea vaaleaa taustaa vasten tummaa tekstiä kuin tummaa taustaa vasten vaaleaa tekstiä

- ✓ Teksti sen kokoista, että sen pystyy vaivatta lukemaan
- ✓ Kuvanlaatu riittävän hyvä
- ✓ Elementtien väljyys ja selkeä asettelu
- ✓ PDF-tiedostoille tehdään saavutettavuustarkistus
- ✓ Kuviin lisätään vaihtoehtoiset tekstit (ALT-tekstit), joissa avataan kuvien sisältöä.

Parhaiten mainos ja infomateriaali osuvat kohderyhmän silmiin, kun on tietoisesti mietitty kohderyhmää kiinnostava selkeä ulkoasu. Lisäksi kielen tulee olla kohderyhmälle ymmärrettävää. Olisiko sinun mahdollista lisätä tekstiin kielivaihtoehtoja?

Teksti on hyvä laatia niin, ettei viesti ole tulkinnanvarainen. Esimerkiksi hymiöiden ja emojiiden kanssa kannattaa olla tietoinen niiden eri merkityksistä ja tulkinnoista.

5 Sosiaalinen saavutettavuus

Kuinka sosiaalinen saavutettavuus huomioidaan Harrastamisen Suomen mallissa Rovaniemellä?

Tasa-arvoista ja turvallista tekemistä

Harrastusten maksuttomuus sekä harrastustoiminnan saavutettavuus voidaan nähdä tärkeimmiksi tavoiksi tukea yhdenvertaisuuden periaatteiden toteutumista lasten ja nuorten harrastustoiminnassa (Haanpää 2019, 46). Kaikki hankkeeseen lukeutuvat harrastukset ovat osallistujille maksuttomia eikä osallistuminen edellytä erillisten harrastusvälineiden hankintaa. Yhdenvertaista mahdollisuutta harrastaa tuetaan esimerkiksi myös sosiaalisesti turvallisen toimintaympäristön varmistamisella, kiusaamisen ehkäisyllä ja kiusaamiseen puuttumisen mallilla.

Sosiaalisesti saavutettava harrastustoiminta huomioi turvallisen tilan periaatteet ja ryhmässä vallitsevan ilmapiirin. Näillä on vaikutusta osallistujien rohkeuteen ilmaista itseään sekä osallistua ryhmän toimintaan (Keltto & Lönnqvist 2020, 18). Turvallisen ryhmän periaatteiden toteutumista kehitetään laatimalla osallistujien kanssa yhteiset säännöt ryhmän toiminnalle. Harrastusten järjestäjiä veloitetaan ostopalvelusopimuksessa varmistamaan, että harrastusryhmässä noudatetaan nuorisotyön ammattieettisiä periaatteita.

Harrastustoiminnan järjestämisessä huomioidaan harrastustoimintaan osallistuvien lasten ja nuorten mahdolliset erityisen tuen tarpeet, joiden pohjalta voidaan pohtia apuohjaajan tarvetta ryhmälle. Lisäksi koulujen pienluokille ja valmistaville luokille järjestetään tarveperusteisesti erillisiä harrastusryhmiä. Ryhmiä voidaan järjestää moniammatillisena yhteistyönä eri teemojen ympärille, kuten yksinäisyyden ehkäisyyn.

5 Sosiaalinen saavutettavuus

Mitä minun tulisi huomioida, kun suunnittelen sosiaalisesti saavutettavaa harrastustoimintaa?

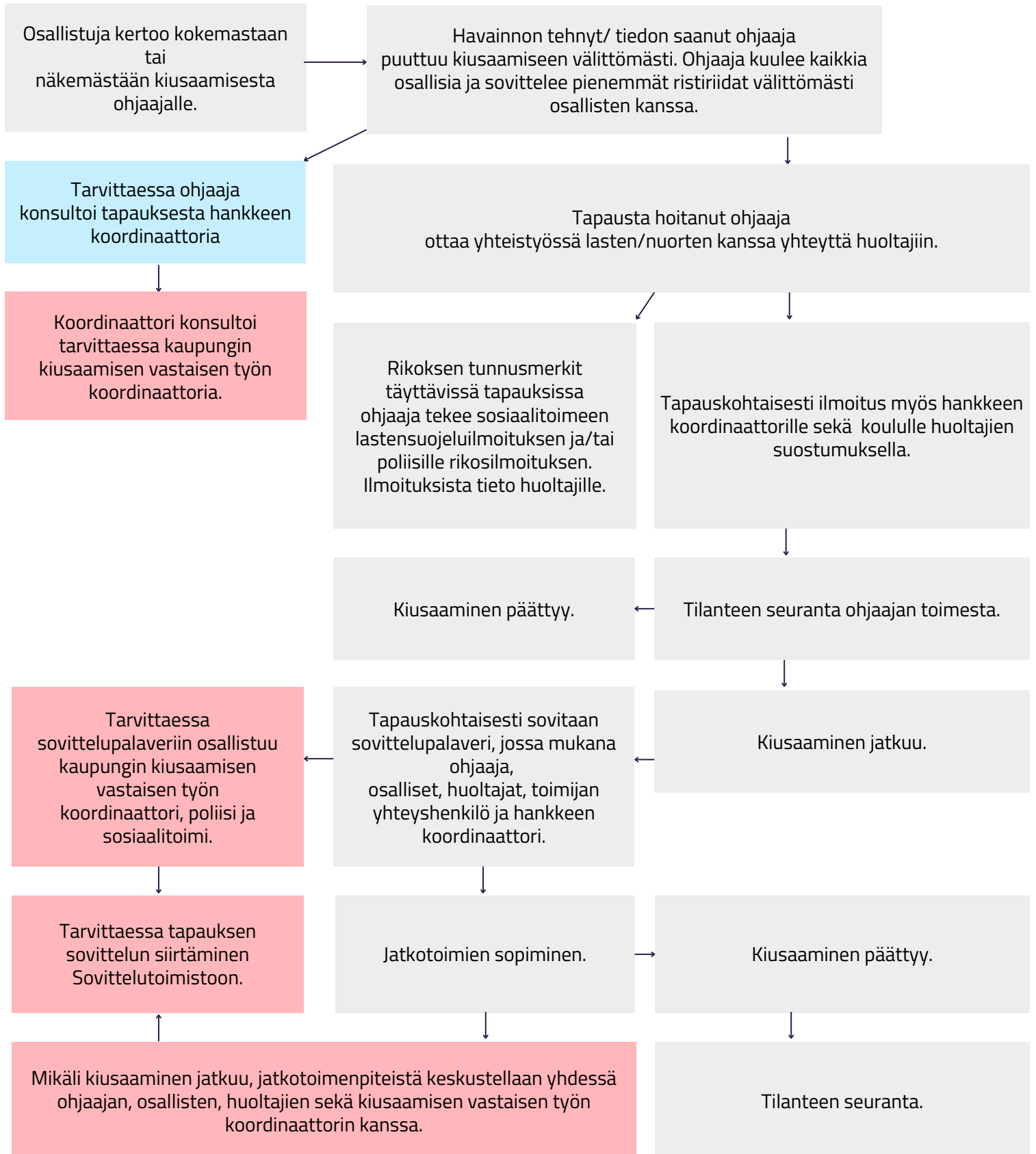

- Mikä on harrastustoiminnan hinta sekä mahdolliset taloudelliset tukimuodot harrastamiseen?
 - Edellyttääkö harrastustoimintaan osallistuminen väline- ja vaatehankintoja?
 - Voisinko tarjota taloudellisia tukimuotoja harrastamiseen tai voisinko tarjota tietoa erilaisista tukimuodoista?
 - Onko harrastusmaksuja mahdollista maksaa erissä?
- Miten ryhmäyttää harrastajia kauden alussa ja arjen harrastustoiminnassa?
 - Onko ohjaajilla riittävä osaaminen sekä menetelmävalikoima osallistujien ryhmäyttämiseen?
 - Ryhmäytetäänkö osallistujia vain harrastustoiminnan alussa vai läpi harrastuskauden?
- Onko ohjaajilla yhteinen ja selkeä malli kiusaamistilanteisiin puuttumiseen?
- Laaditaanko ryhmille ryhmäkohtaiset säännöt?
 - Voisiko säännöt laatia yhdessä osallistujien kanssa?
- Järjestetäänkö toimintaa turvallisen tilan periaatteiden mukaisesti?
 - Onko turvallisen tilan periaatteet tuttuja ohjaajille ja osallistujille?
- Huomioidaanko nuorisotyön ammattieettiset ohjeistukset toiminnan järjestämisessä?
- Kuinka osallisuus huomioidaan toiminnan järjestämisessä?
 - Kartoitetaanko osallistujilta toiveita harrastuskertojen aikana?
 - Syntyykö osallistujille kokemus siitä, että heillä on mahdollista vaikuttaa heitä koskeviin asioihin?
 - Onko osallistujilla aidosti mahdollisuutta vaikuttaa?
 - Millaisia menetelmiä käytän osallisuuden edistämiseen?

5.1 Kiusaamisen puuttumisen malli harrastustoiminnassa

KIUSAAMISEEN PUUTTUMINEN HARRASTAMISEN SUOMEN MALLIN RYHMISSÄ ROVANIEMELLÄ

5.2 Nuorisotyön ammattieettiset ohjeet

Nuorisotyön ammattieettiset ohjeet saavutettavuuden näkökulmasta

Nuorisotyön ammattieettiset ohjeet (Allianssi ry ja Nuoriso- ja Liikunta-alan asiantuntijat ry 2020) on laadittu lasten ja nuorten kanssa työskenteleville ammattiaikuisille. Saavutettavuuden näkökulmasta ammattieettiset ohjeet toimivat ohjenuorana sellaiselle asenteelle ja olemukselle, mikä tekee lapsen tai nuoren näkökulmasta toiminnasta saavutettavaa. Ammatillinen, eettinen ja saavutettava työskentelyasenne vaatii tekijältään itseohjautuvuutta omien toimintatapojen ja asenteiden pohdintaan.

Tutustu Nuorisotyön ammattieettisiin ohjeistuksiin osoitteessa:

www.nuorisoala.fi/nuorisotyon-ammattieettiset-ohjeet/

Nuorisotyön ammattieettisten ohjeiden pohjalta saavutettavuutta edistää turvallinen aikuinen, jolla on muun muassa seuraavia ominaisuuksia:

Välittävä, läsnäoleva,
jokaista kannustava

Puuttuu lapsen tai nuoren
kasvua, kehitystä tai terveyttä
vaarantavaan toimintaan

Antaa aikaa kasvaa ja oppia
tekemistään virheistä

Luontoa kunnioittavia, ekologisia
sekä kestäviä vaihtoehtoja ja
työmenetelmiä hyödyntävä

Ohjaa ratkaisemaan myönteisesti
ristiriitoja sekä purkamaan
asenteellisuutta ja ennakkoluuloja

Toimii yhdenvertaisesti,
oikeudenmukaisesti ja
moninaisuutta kunnioittaen

6 Psyykinen saavutettavuus

Kuinka psyykinen saavutettavuus huomioidaan Harrastamisen Suomen mallissa Rovaniemellä?

Turvalliset aikuiset auttavat ja ohjaavat toiminnan pariin

Harrastamisen Suomen mallissa psyykkistä saavutettavuutta tuetaan etsivällä harrastustoiminnalla sekä tarjoamalla oppilaiden toiveisiin perustuvia harrastusmahdollisuuksia, jotka mahdollistavat osallistumisen harrastustoimintaan ilman kilpailullisuutta. Moniammatillisena yhteistyönä toteutettavassa etsivässä harrastustoiminnassa painotetaan niiden lasten ja nuorten huomioimista, joilla ei ole lainkaan harrastuksia. Avainasemassa näiden lasten ja nuorten löytämiseen ja tunnistamiseen ovat koulujen henkilökunta, oppilashuolto, nuorisopalveluiden alueelliset nuoriso-ohjaajat ja koulunuorisotyöntekijät.

Etsivän harrastustoiminnan menetelmäksi on luotu harrastusresepti -toimintamalli, jonka tavoitteena on tavoittaa kohderyhmä moniammatillisen yhteistyön avulla, ja keskustelujen kautta ohjata oppilas uuden harrastuksen pariin. Harrastamista koskeva kysymys sisällytetään myös säännöllisiin terveystarkastuksiin. Harrastusresepti tehdään oppilaiden parissa toimivan ammattiaikuisen toimesta oppilaan suostumuksella ja huoltajan luvalla. Oppilaan ja huoltajan kanssa järjestetään tapaaminen, jonka aikana tutustutaan yhdessä harrastusvaihtoehtoihin. Valittuun ryhmään on mahdollista käydä tutustumassa nuorisotoiminnan koordinaattorin tai nuoriso-ohjaajan kanssa.

Ohjaajan toiminta sekä käytösmallit vaikuttavat osallistujan kokemukseen harrastuksen psyykkisestä saavutettavuudesta. Tavoitteena on, että harrastusohjaaja on yksi turvallinen aikuinen lisää lapsen tai nuoren elämään, ja osallistujalle välittyy toiminnasta tunne yhdenvertaisuudesta sekä ryhmään kuulumisesta. Saavutettavuuden yhteydessä voidaankin puhua asenteellisesta saavutettavuudesta, joka muodostuu ohjaajan toiminnasta välittyvästä asenteesta, kuten ohjaajan pyrkimyksestä huomioida saavutettavuus harrastustoiminnan järjestämisessä sekä kohdata osallistujat avoimin mielin (Mäkivirta 2021, 30).

Mitä minun tulisi huomioida, kun suunnittelen psyykkisesti saavutettavaa harrastustoimintaa?

- Tarjoanko mahdollisuutta yksilöohjaukseen?
 - Saavatko osallistujat yksilöllistä tukea ja ohjausta harrastuksessa?
 - Kohdataanko osallistujat yksilöinä?
 - Onko riittävästi resursseja tarvittaessa käydä läpi tilanteita yksittäisten osallistujien kanssa?
- Kuinka tuen ohjaajan ammattitaitoisuutta sekä asenteellista saavutettavuutta?
 - Mitkä tekijät lisäävät ohjaajan motivaatiota sekä ammattitaitoa?
 - Voisinko kehittää ohjaajan osallisuutta, työoloja tai perehdytystä?
- Millaista toiminta on kohtaamistilanteissa?
 - Millainen kokemus kohtaamisesta syntyy osallistujalle?
- Onko ohjaajalla uskallusta puuttua esimerkiksi kiusaamistilanteisiin?
 - Toimitaanko tilanteiden selvittämisessä johdonmukaisesti?
- Onko toiminta yhdenvertaista?
 - Ovatko säännöt samat kaikille osallistujille?
- Kuinka osallistujan merkityksellisyyden tunnetta tuetaan järjestetyssä toiminnassa?
- Onko toimintaympäristö psyykkisesti turvallinen?
 - Onko toiminnassa turvallinen ympäristö kokeilla, onnistua, epäonnistua ja heittäytyä?
 - Kuinka vähennän ulkonäkö- sekä suorituspaineita?

TURVALLISEN AIKUISEN MUISTILISTA

Ohjaajana...

Osallistujan kokemus

1 Kohtaan

Nähdyksi ja kuulluksi tuleminen

2 Kysyn

Asioiden ja fiiliksiensä sanoittaminen

3 Kuuntelen

Läsnäolo

4 Kunnioitan

Kaikki ovat yhtä arvokkaita

5 Kehun

Pystyvä ja turvallinen olo

6 Olen tasapuolinen

Reiluus ja oikeudenmukaisuus

7 Pidän samat säännöt kaikille

Tasapuoliset raamit

8 Uskallan puuttua tarvittaessa

Sovittujen sääntöjen suojaaminen

9 Kyselen ja kuuntelen toiveita

Mahdollisuus vaikuttaa

10 Tiedostan kehonkieltäni

Ristiriidaton viestintä

7 Etsivä harrastustoiminta

Harrastamisen Suomen malli Rovaniemellä toteuttaa etsivää harrastustoimintaa, jonka tavoitteena on löytää harrastus niille lapsille ja nuorille, joilla ei vielä ole säännöllistä ja mielekästä harrastusta. Harrastusresepti on etsivän harrastustoiminnan toimintamalli, jota on mahdollista hyödyntää kaikilla rovaniemeläisten 1.-9. luokkalaisten oppilaiden parissa toimivilla ammattiaikuisilla.

Etsivä harrastustoiminta edistää harrastusten saavutettavuutta tarjoamalla lapsille, nuorille sekä heidän huoltajilleen yksilöityä palveluohjausta. Toiminnan tavoitteena on lisätä harrastustoiminnan saavutettavuutta tarjoamalla oppilaille sekä huoltajilleen tietoa lähialueen harrastusmahdollisuuksista oppilaiden toiveiden perusteella. Lisäksi oppilaille tarjotaan tietoa omatoimisista harrastusmahdollisuuksista. Alla on toimintaohjeet harrastusreseptin tekemiseen.

Allianssi ry & Nuoriso- ja Liikunta-alan asiantuntijat ry. 2020. Nuorisotyön ammattieettiset ohjeet. Viitattu 10.1.2024
<https://nuorisoala.fi/nuorisotyon-ammattieettiset-ohjeet/>

Haanpää, L. 2019. Harrastustakuu yhdenvertaisuuden asiassa. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 147. Nuorisotutkimusverkoston julkaisu. Viitattu 4.10.2022.
https://www.researchgate.net/profile/Leena-Haanpaae/publication/337160725_HARRASTUSTAKUU_YHDENVERTAISUUDEN_ASIALLA_Nuorisotutkimusverkosto_Kentta/links/5dc93069299bf1a47b2cee29/HARRASTUSTAKUU-YHDENVERTAISUUDEN-ASIALLA-Nuorisotutkimusverkosto-Kenttae.pdf

Hopea, S. & Mäkinen, M. 2020. Saavutettavuusopas lastenkulttuurikeskuksille ja taiteen perusopetuksen oppilaitoksille. Saavutettava taideharrastus 2 - hanke. Viitattu 20.10.2022.
https://harrastamisensuomenmalli.fi/wp-content/uploads/2021/06/saavutettavuusopas_opas_web_1.pdf

Invalidiliitto. 2023. Saavutettavuus. Viitattu 15.12.2023
<https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/saavutettavuus>

Keltto, T. & Lönnqvist, A. 2020. Teoksessa Hopea, S. & Mäkinen, M. 2020. Saavutettavuusopas lastenkulttuurikeskuksille ja taiteen perusopetuksen oppilaitoksille. Saavutettava taideharrastus 2 - hanke. Viitattu 4.10.2022.
https://harrastamisensuomenmalli.fi/wp-content/uploads/2021/06/saavutettavuusopas_opas_web_1.pdf

Kiri, K. 2021. Kaikille avoin harrastustoiminta. Suomen paraolympiakomitea. Esitys. Viitattu 4.10.2022.
https://harrastamisensuomenmalli.fi/wp-content/uploads/2021/06/Saavutettava-harrastustoiminta_paraolympiakomitea.pdf

Kurppa, A. 2022. Saavutettavuus. Invalidiliitto. Viitattu 25.10.2022.
<https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/saavutettavuus>

Mäkivirta, L. 2021. Eryteisesti Sinulle. Opas ohjaajalle, joka kohtaa erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria harrastustoiminnassa. TATU ry. VAUHTI! - hanke (2020-2022). Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 4.10.2022.
<https://tatury.fi/app/uploads/2021/05/Eryteisesti-Sinulle-opas-1.pdf>

Oikeusministeriö. Demokratia- ja julkisoikeusosasto/ Itsehallinto ja yhdenvertaisuus. Turvallisemman tilan ohjeistus. Viitattu 28.11.2023.
<https://yhdenvertaisuus.fi/turvallisemman-tilan-ohjeistus>

Setlementti Tampere ry. Turvallisemman tilan periaatteet. Viitattu 28.11.2023.
https://setlementtitampere.fi/tietoa_meista/turvallisemman-tilan-periaatteet/

Suomen Olympiakomitea. 2022. Opas harrastustoiminnan toteuttajille. Ohjeita laadukkaiden ja saavutettavien liikuntaharrastusten järjestämiseen. Lasten Liike. Viitattu 4.10.2022.
<https://olympiakomitea.kuvat.fi/kuvat/MEDIAPANKKI/Lasten+liike/2.+Lasten+Liike+-opas+/LASTENLIIKE2022,+harrastustoiminnan+toteuttajien+opas.pdf>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2022. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Viitattu 4.10.2022.
<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>